
The European Green Deal

HVA ER DET?

2021-2-AT01-KA220-YOU-000047990

Innhold

Innledning	2
1. Den europeiske grønne pakten	3
2. Energi	7
3. Bygninger	11
4. Mobilitet	13
5. Landbruk	16
6. Økosystemer og biologisk mangfold	19
7. Forurensning	23
8. Forskning og innovasjon	25
9. Rettferdig overgang	28
10. Ordliste	32

Innledning

Klimaendringene er noen av de mest brennende spørsmålene for unge mennesker i dag, men informasjon om tiltak vedtatt av institusjoner, som for eksempel EU, er ikke lett tilgjengelig for dem. Ikke fordi disse nødvendigvis ikke offentliggjøres, men fordi språket og formatene ikke er tilpasset de unges virkelighet.

Den *europaiske grønne pakten* er det viktigste europeiske initiativet for å takle klimaendringene, men det er ikke lett å forstå innholdet og utviklingen av den. Med dette dokumentet samt UPin-prosjektet tar vi sikte på å gjøre EUs grønne pakt forståelig, tilgjengelig og engasjerende for unge mennesker. Forståelig betyr i dette tilfellet ikke bare språkmessig, men forståelse i kontekst og med utgangspunkt, handlingsmåter og virkninger. Siden klimaendringene er et komplekst problem, er også løsningene tilsvarende komplekse. Vi ønsker å øke bevisstheten om klimaendringer blant unge mennesker, informere dem om løsninger på ulike nivåer og sette dem i stand til å bli aktive i kampen mot klimaendringer.

På de neste sidene forklarer vi hva den europeiske grønne pakten er og hvilke tiltak EU-institusjonene gjennomfører på åtte ulike områder: energi, bygninger, mobilitet, landbruk, økosystemer og biologisk mangfold, forurensning, forskning og innovasjon og rettferdig omstilling. Hvert kapittel introduserer temaets relevans for klimaendringene, tiltakene som er vedtatt innenfor rammen av den europeiske grønne pakten, og hvilken innvirkning de vil ha på innbyggernes liv, med særlig fokus på unges liv. De viktigste begrepene knyttet til hvert tema er forklart i en ordliste.

Vi håper at du etter å ha lest denne publikasjonen vil være i stand til å svare på spørsmålet som gir den sin tittel: "Hva er den europeiske grønne pakten?".

1. Den europeiske grønne pakten

Er det virkelig så farlig?

Klimaendringene er et faktum. For hver dag som går blir det tydeligere at det er nødvendig med dyptgripende, radikale endringer for å stanse dem. Disse endringene må gjennomføres på svært ulike områder for at de virkelig skal utgjøre en forskjell.

Dette er målet med den europeiske grønne pakten. I desember 2019 presenterte Europakommisjonen en strategi som tar sikte på å gjøre Europa til det første klimanøytrale kontinentet¹ innen 2050, og kalte den *Den europeiske grønne giv*. Den inneholder en rekke retningslinjer for å gjøre EU til et mer miljøvennlig område. Kommisjonen har som mål at alle CO₂-utslipp i 2050 skal balanseres på ulike måter for å være lik null.

Men hvor viktig er egentlig denne grønne pakten?

Det er ikke en "enkel" europeisk strategi for å bekjempe klimaendringer. Den gjør miljøvern til et sentralt tema i EUs nåværende og fremtidige politikk. Fra nå av må europeiske beslutninger ta hensyn til miljøet og bevaring av det. Den tar også sikte på å beskytte europeiske borgeres helse og velvære samtidig som de står overfor trusselen fra klimaendringene.

På den annen side setter dette dokumentet et svært ambisiøst mål. Det fastsetter en frist på 30 år for å få slutt på klimagassutslippene i EU. Med dette ønsker Kommisjonen at EU skal bli det første klimanøytrale kontinentet. Med andre ord skal alle CO₂-utslipp kompenseres til null (0) innen 2050. Dette betyr at europeiske institusjoner, medlemsland, bedrifter og borgere må gjennomføre betydelige endringer for å ta et stort skritt fremover i kampen mot klimaendringer og redusere sine klimagassutslipp.

Ganske stort, ikke sant?

Ett mål, åtte fokusområder

EUs grønne pakt fungerer som en stor paraply som dekker ulike områder. Den inneholder flere verktøy for å nå målene. Hvis vi virkelig ønsker at målene skal bli en realitet, må vi gjennomføre mange endringer. Dessuten kan vi ikke bare fokusere på én sak: Vi må ta tak i ulike temaer for å få til en reell endring. Noen av dem ser kanskje ikke ut til å ha noen direkte sammenheng med klimaendringene, men de har sterke koblinger til dem, og alle må tas opp.

¹ Å bli det første klimanøytrale kontinentet innen 2050 er det offisielle slagordet til EUs grønne giv. På dette punktet vil vi understreke at dette er et program for Den europeiske union - som omfatter noen, men ikke alle, land på det europeiske kontinentet. Derfor refererer "europeisk" i dette dokumentet alltid til Den europeiske union og ikke til det europeiske kontinentet som en geografisk enhet.

Den grønne pakten fastsetter to hovedinnsatsområder:

- Transformativ politikk i åtte sektorer
- Gjøre bærekraft til en rød tråd i all europeisk politikk (eller, som Kommisjonen sier: "Mainstreaming sustainability").

Hva mener du er disse områdene eller feltene for klimatiltak? . . .

Lag en liste over temaene som etter din mening må tas opp for å gjøre livene våre mer miljøvennlige.

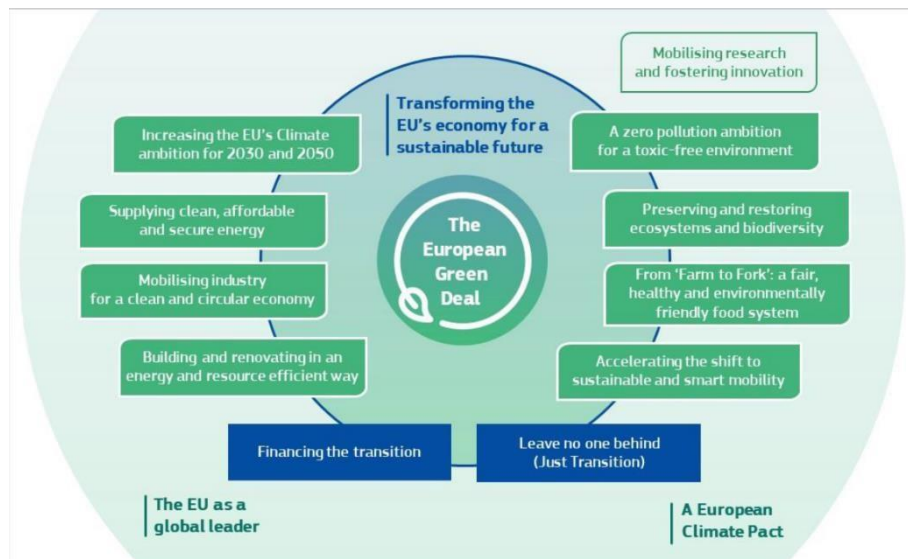
TRANSFORMATIV POLITIKK

EUs grønne pakt fokuserer på åtte områder:

1. Klima
2. Energi
3. Industri og sirkulær økonomi
4. Bygninger og renovering av dem
5. Forurensning
6. Økosystemer og biologisk mangfold
7. Landbruk og matvaresystemet
8. Mobilitet

Den fastsetter ulike mål for hvert av dem, og definerer hvordan veien mot et Europa uten utslipp bør være. Den belyser de aktuelle miljøproblemene for hvert tema og introduserer et alternativt scenario.

Denne tilnærmingen er avgjørende for å oppnå den dyptgripende omstillingen Kommisjonen ønsker. Disse områdene henger sammen på ulike måter, og alle har innvirkning på klimaet. Derfor er det nødvendig å håndtere dem parallelt. Hvis endringer bare gjennomføres på ett område, vil ikke virkningen bli så transformativ som det er behov for.

Den europeiske grønne pakten, Europakommisjonen, 2019

INTEGRERING AV BÆREKRAFT

I tillegg til å identifisere disse viktige områdene for å bekjempe klimaendringene, introduserer den grønne avtalen også en ny trend. Fra nå av må det tas hensyn til bærekraft og miljø i alle EUs aktiviteter. Dette betyr at så forskjellige områder som finans og investeringer, nasjonale budsjetter, forskning og utdanning må ta hensyn til klimaendringene.

Forskning og vitenskapelig innovasjon vil spille en sentral rolle i denne omstillingen. EU trenger ny teknologi og utvikling for å nå målene i den grønne pakten. Hvis vår nåværende livsstil skader miljøet, trenger vi en ny, ikke sant?

De nye tiltakene som følger av denne avtalen, vil også ta hensyn til forskjellene mellom land og borgere. Noen regioner og sektorer vil møte flere utfordringer i løpet av denne prosessen. De kan for eksempel være mer avhengige av ikke-fornybare energikilder eller ha færre ressurser til å gjennomføre endringer. For å unngå ulikheter vil det grønne skiftet ta hensyn til disse forskjellene. Den skal gjennomføres på en måte som ikke etterlater noen på etterskudd. "Denne overgangen må være rettferdig og inkluderende", heter det i EUs grønne giv.

Fra ord til handling

Europakommisjonen har fastsatt sine grønne mål med den grønne pakten, men hvor står vi nå? Å gjøre dem om til virkelighet vil kreve ulike tiltak. For å oppnå denne enorme endringen kan ikke EU arbeide alene. Medlemslandene må samarbeide og tilpasse sin politikk til den nye strategien.

Da Europakommisjonen innførte felles mål for hele territoriet, begynte Unionens mekanisme å fungere. Den grønne avtalens veikart utvikles ved hjelp av ulike instrumenter som gjør ord om til handling.

På denne måten er ulike aktører involvert i prosessen. De europeiske institusjonene er bundet til de grønne målene, men også medlemslandene og deres nasjonale, regionale og lokale institusjoner, borgere og selskaper. Denne topp-til-bunn-prosessen sikrer at hele EU-samfunnet er på linje med den grønne pakten og at målene nås.

Men det gjelder ikke bare statene eller institusjonene, også borgerne er involvert i denne prosessen. Kommisjonen har ulike kanaler for å høre sivilsamfunnets ideer og bekymringer om klimaomstillingen: Den [europeiske klimapakten](#) og [NewEuropean](#) Bauhaus-initiativene. Disse initiativene er plattformer der sivilsamfunnet og beslutningstakere møtes for å utveksle ideer og iverksette tiltak for å sikre en dyptgripende samfunnsendring.

For å utgjøre en reell forskjell er det selvfølgelig nødvendig med en stor endring i den globale sfæren. EU ønsker også å påvirke andre land og regioner for å oppnå en global overgang til en mer bærekraftig verden.

De europeiske institusjonene bruker ulike verktøy for å styre disse tiltakene, som f.eks:

Spesifikke strategier: De fastsetter mer konkrete mål for hvert tema.

Regulering og standardisering: De utarbeider nye lover og regler som sikrer at tiltak som sikrer at tiltak blir iverksatt.

Investeringer: EU finansierer prosjekter og initiativer for å nå de nye målene.

Nasjonale reformer: medlemslandene må endre sine lover eller sin politikk for å følge EUs retningslinjer. Reformen kan også være nødvendige på regionalt og lokalt nivå.

KLIMALOVEN: FRA LØFTER TIL JURIDISKE FORPLIKTELSE

For å sikre at ambisjonene i den grønne pakten ikke settes til side, vedtok de europeiske institusjonene i 2021 den **europæiske klimaloven**. Denne nye loven gjorde målet om klimanøytralitet bindende for EU og medlemslandene. Med klimaloven er det ikke lenger noen unnskyldninger: EU må forvandle seg til et nullutslippskontinent.

Men hva er så forskjellen mellom den grønne pakten og klimaloven?

Den grønne pakten er en plan, en strategi fra Europakommisjonen. Den samler målene som er satt av Kommisjonen, men er ikke et juridisk dokument: ingen er egentlig forpliktet til å oppfylle disse målene.

Og dette er nøyaktig forskjellen fra klimaloven. Som lov gjør den nullutslippsmålet til en obligatorisk oppgave.

Det samme skjer med de konkrete målene for temaene vi vil se i de neste kapitlene.

Den grønne pakten viser retningen, og deretter utvikler eller oppdaterer EU-institusjonene strategier og lover for å sikre at beslutningene gjennomføres.

Se denne [infografikken](#) for å få en bedre forståelse av hvordan EU omsetter sine mål til lover.

I tillegg innførte den et mellomlangsigte mål: å redusere klimagassutslippene med minst 55 % innen 2030, sammenlignet med 1990-nivåene. Unionen arbeider allerede for å nå dette målet. Europakommisjonen har lagt fram "Fit for 55"-pakken, et sett med forslag om å revidere eksisterende europeiske rettsdokumenter for å tilpasse dem til dette mellomlangsigte målet.

I tillegg til å redusere vår innvirkning på miljøet, må samfunnet vårt også kunne tilpasse seg de endringene som nå skjer i klimaet. For å takle disse "uunngåelige konsekvensene" av klimaendringene har EU utviklet *EUs tilpasningsstrategi*. Målet er, på den ene siden, å kunne forutse og redusere risiko og, på den andre siden, å være mer fleksibel når det gjelder å tilpasse våre liv og aktiviteter til disse virkningene. Denne evnen er også kjent som "klimarobusthet".

Bra for planeten, bra for oss

Som et initiativ som er planlagt for å bekjempe klimaendringer, er det lett å identifisere den første fordelen: et sunnere miljø, friskere, mindre forurenset luft, renere vann og mer biologisk mangfold.

Det vil også gi bredere fordeler knyttet til de åtte temaene i den grønne pakten: miljøvennlig energi, nye og mer effektive bygninger, sunnere og rimeligere mat, mer og bedre offentlig transport, produkter med lengre levetid, en sterkere industrisektor og nye arbeidsplasser og ferdigheter.

Samfunnet og økonomien vår vil også være bedre forberedt på å møte ekstreme klimahendelser, og redusere deres innvirkning på livene våre. Alt dette betyr at vi må endre skadelige vaner. Innbyggere, bedrifter og institusjoner må tilpasse seg den nye virkeligheten.

I de følgende kapitlene vil vi gå dypere inn i noen av endringene som den europeiske grønne pakten tar sikte på, og hvilken innvirkning de vil ha på dagliglivet vårt.

De neste kapitlene fokuserer på følgende emner:

- Energi
- Bygninger
- Mobilitet
- Landbruk og matvaresystemet
- Økosystemer, biologisk mangfold og sirkulær økonomi
- Forurensning
- Forskning og innovasjon
- Den rettferdige overgangen

Tenk på aktuelle miljøproblemer knyttet til disse temaene og mulige løsninger.

2. Energi

Kan du leve uten energi?

Har du noen gang reflektert over hvor mye energi du bruker i løpet av en gjennomsnittsdag?

Tenk på det: fra du våkner til du legger deg, hvor mange aktiviteter trenger en ekstern energikilde? La oss se på noen av dem:

- Bruk av elektroniske enheter som smarttelefoner, bærbare datamaskiner, nettbrett ... Du trenger strøm for å lade dem, ikke sant?
- Internett: vil det fungere uten strøm?
- Lys: mer strøm!
- Varm dusj: hvordan varmes vannet opp? Ja, energi.
- Kjøler du ned eller varmer opp rommet ditt avhengig av været? Da kan du legge til mer energiforbruk på listen din.
- Går du til skolen med bil eller offentlig transport? Ja, du vet hva du skal gjøre ... Legg til dette også.

Vår livsstil krever definitivt store mengder energi. Visste du at produksjon og bruk av energi er en av de mest forurensende aktivitetene? Mer enn 75 % av EUs klimagassutslipp kommer herfra². Hvis vi ønsker å opprettholde levestandarden vår og ta vare på klimaet, må vi finne nye, mer miljøvennlige måter å produsere energi på.

Hvis vi virkelig ønsker å endre dagens kraftsystem, må vi også utnytte energien bedre. I dag misbrukes eller sløses det med for mye energi: av den totale energien som er tilgjengelig i EU, går nesten en tredjedel tapt eller brukes til andre formål, for eksempel til å produsere mer energi³. Med et mer

² En overgang til ren energi, Energi og den europeiske grønne giv https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_en

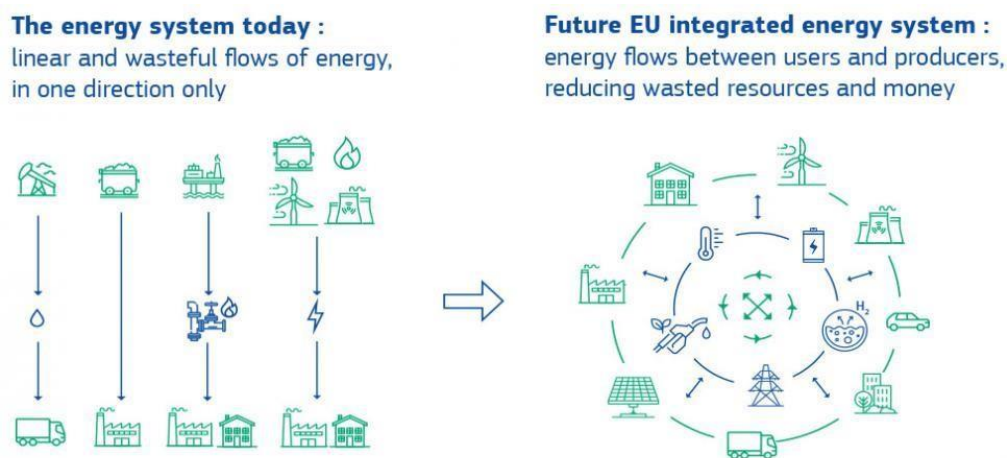
³ [Shedding light on energy in the EU](#), Eurostat (2022) (på engelsk).

effektivt energisystem kan vi redusere mengden energi som må produseres. På denne måten vil vi også redusere forurensningen fra denne aktiviteten og gjøre energien rimeligere for innbyggerne.

Fremtidens energisystem

Europakommisjonen ønsker å endre måten vi produserer og forbruker energi på: den ønsker et renere, avkarbonisert energisystem. Hva betyr dette? At det nåværende systemet skal endres for å redusere CO₂ utslippene og bli mer effektivt og sammenkoblet.

I dag produseres elektrisiteten vi bruker hovedsakelig ved forbrenning av fossilt brensel, noe som fører til klimagassutslipp. Dessuten leveres de ulike energitypene vi bruker (elektrisitet, gass, varme eller bensin) til forbrukerne i én, lineær retning. Elektrisiteten vi bruker i hjemmene våre transporteres gjennom ett nett direkte fra kraftverkene, gassen til oppvarming gjennom et annet, og så videre.

EUs strategi for integrering av energisystemet, [Europakommisjonen](#)

Målene i EUs grønne pakt er at det i fremtiden skal produseres mer elektrisitet ved hjelp av ikke-forurensende metoder, og at grønne brensler skal erstatte fossile brensler. Samtidig vil energien bli bedre distribuert og koble sammen ulike sektorer: For eksempel vil solcellepaneler på bygninger ikke bare generere strøm til bygningen, men også til ladestasjoner for elbiler i nærheten.

Denne endringen eller overgangen på energiområdet vil bli styrt av tre prinsipper:

1. Energiforsyningen må være **sikker og rimelig**: Vi må garanteres den energien vi trenger, og alle må ha råd til den. Derfor vil det bli brukt mer energi produsert fra fornybare kilder (av borgere, industri, transport osv.). Energien som produseres med vindkraft, er for eksempel billigere enn den som produseres med gass. Samtidig kan denne typen energi produseres i Europa, og det vil gjøre det lettere å sikre forsyningen. I dag må Europa kjøpe gass fra andre land, som Norge og Russland, noe som gjør EU avhengig og sårbar.
2. Det europeiske energimarkedet vil bli modernisert ved å integrere de ulike energikildene i **et felles**,

Den nye energisektoren som Europakommisjonen tar sikte på vil være:

- Renere: mer energi produsert fra fornybare, ikke-forurensende kilder.
- Mer effektiv: mindre sløsing med energi og mer sammenkobling.
- Rimelig
- Pålitelig: unngå endringer i tilbud

digitalisert marked. Nye teknologier og infrastrukturer vil bli tatt i bruk i kraftsektoren for å redusere karbonutslippene, utnytte energien bedre og utvikle nye måter å gjøre den tilgjengelig for sluttbrukere, som borgere, industri og transport.

3. Den nye sektoren vil være basert på **fornybare kilder, og energieffektivitet** vil være en prioritet. Dette vil også gi forbrukerne større innflytelse når de tar beslutninger om energiforbruket sitt, og det vil bekjempe energifattigdom.

Slå på energiomstillingen

EU har allerede tatt noen skritt i retning av å omdanne kraftsektoren. EU har utarbeidet en ny strategi for å integrere de ulike energisektorene i en mer sirkulær og mindre forurensende sektor: *EUs strategi for systemintegrasjon*. Strategien fastsetter veikartet for energisektoren for å nå målene i den grønne pakten.

Som følge av strategien har Kommisjonen revidert sju ulike direktiver som definerer tiltakene medlemslandene må gjennomføre. Parallelt leter EU også etter nye og grønnere energikilder, som grønt hydrogen og fornybar energi fra havet: vind, tidevann og bølger. Andre prioriteringer er å redusere metanutslippene, den nest viktigste klimagassen som bidrar til klimaendringene, og å knytte medlemslandenes energiinfrastruktur mer effektivt sammen.

EUs strategi for energiomstilling

1. Skape et mer sirkulært energisystem. Det vil utnytte energien bedre, forbedre energieffektiviteten, unngå avfall og forbedre forbindelsene mellom ulike sektorer.
2. Bruk mer elektrisitet produsert fra fornybare kilder. Energien vi bruker, produseres hovedsakelig ved bruk av fossile brenslere, en prosess som produserer store mengder CO₂. For å snu denne situasjonen må fornybar energi økes og gjøres tilgjengelig for brukerne.
3. Mer fornybart og lavkarbonbrensel. For noen sektorer, som industri og transport, er det ikke lett å drive bare med elektrisitet: de trenger store mengder energi. Det finnes imidlertid miljøvennlige alternativer som kan gjøre disse sektorene renere: bruk av biodrivstoff eller hydrogen eller fangst, lagring og gjenbruk av CO₂ eller hydrogen eller å fange, lagre og gjenbruke CO₂.
4. Tilpasse energisystemet slik at det blir mer integrert. Å kombinere ulike energibærere vil hjelpe brukerne til å velge den energien som passer best til deres behov.

Nytt system, mer makt til borgerne

Et nytt energisystem vil gi oss flere fordeler i tillegg til å redusere karbonutslippene. Ved å knytte de ulike energikildene og sluttbrukerne bedre sammen, vil fornybar energi bli mer tilgjengelig og avhengigheten av fossilt brensel bli mindre. På denne måten vil vi bruke mer og renere energi produsert med fornybare kilder som vind, sol, tidevann eller hydrogen.

Samtidig vil et sammenkoblet system gjøre det mulig å utnytte energien bedre, unngå sløsing og redusere mengden energi vi bruker. Med en mer effektiv energisektor vil vi trenge mindre energi for å utføre de samme aktivitetene. Og hvis vi reduserer energiforbruket vårt, vil vi også redusere mengden energi som må produseres.

Nye, lokale energikilder kan dessuten gjøre Europa mer uavhengig, og det har også innvirkning på energiprisene. Nå som EU er avhengig av eksterne leverandører, mangler det kontroll og er sårbart for endringer i den internasjonale konteksten. En slik situasjon kan unngås med et energisystem som integrerer ulike energikilder og ikke hovedsakelig er avhengig av én av dem.

Dagens energiproduksjon er sentralisert i store kraftverk som eies av store selskaper. Fremtidens system vil være desentralisert og produsere en liten mengde energi på flere steder, som solcellepaneler på hustak eller vindmøllerparker. Desentraliseringen vil også øke antallet aktører i energimarkedet, som små energisamfunn dannet av naboer. Dette vil gi innbyggerne flere valgmuligheter og mer kontroll over egne energivalg⁴.

Mer effektivitet og mer lokal energiproduksjon vil også bidra til å redusere energiprisene. Med rimeligere strøm vil energifattigdommen reduseres: antallet mennesker som ikke kan bruke så mye energi som de trenger bare fordi de ikke har råd til det, vil gå ned. Dette vil forbedre levekårene til mange borgere.

Hva skjedde i Europa og med energiprisene og -forsyningen da krigen i Ukraina startet? Hva har Den europeiske union gjort?

Gjør en liten undersøkelse for å svare på disse spørsmålene!
Et hint: Russland er en av de største gassleverandørene til EU.

⁴ [Energiforbrukere i Europa](#), EØS (2022)

3. Bygninger

Hjem, kjære hjem?

Hvilke elementer kan forbedres for å redusere

Bygninger står for 40 % av det europeiske energiforbruket og 36 % av klimagassutslippene.

Visste du at vi kan gjøre mye for miljøet ved å renovere og modernisere husene og bygningene våre?

Hus kan bygges med bærekraftige materialer, utformes for å være energieffektive og bruke fornybare energikilder. Smarte eller automatiserte hjem kan også representere den innovative siden vi trenger for å nå målene i den europeiske grønne pakten. Når vi snakker om *smarte hjem*, mener vi bruk av teknologi for å automatisere eller fjernstyre ulike funksjoner og apparater i hjemmet.

Integrering av nye teknologier i bygningene våre blir stadig viktigere, ettersom de kan bidra til å redusere energiforbruket i hjemmene ved å automatisere ulike funksjoner og apparater som ellers ville stått på eller gått unødvendig. For eksempel kan automatiserte belysningssystemer programmeres til å slå seg av når det ikke er noen i rommet, og automatiserte termostater kan brukes til å opprettholde en behagelig temperatur uten stadig å justere innstillingene. Disse små tiltakene vil gjøre hjemmene våre mer energieffektive.

Husker du hvorfor dette er relevant for miljøet?⁵ Kort sagt: Ved å fjernstyre temperaturen, ventilasjonen og belysningen i et hus er det mulig å redusere energiforbruket og dermed redusere klimagassutslippene det forårsaker.

Smarte bygninger kan også bidra til å redusere vannforbruket. Automatiserte vanningsystemer kan programmeres til å vanne hagen eller plenen bare når det er nødvendig, og automatiserte VVS-systemer kan brukes til å oppdage og reparere lekkasjer raskt før de får sjansen til å forårsake betydelig skade. Videre kan bærekraftige bygninger også bygges med materialer som har lav miljøpåvirkning, for eksempel bambus eller resirkulerte materialer.

Nye bygninger for et nytt Europa

Den europeiske grønne pakten tar sikte på å renovere bygninger og øke energieffektiviteten som en del av strategien for å gjøre EU til et karbonnøytralt kontinent innen 2050. Den ønsker med andre ord en mer energieffektiv bygningssektor med lavere karbonutslipp.

Målet er å gjøre bygninger mer komfortable og sunnere for beboerne, samtidig som karbonavtrykket reduseres. For å oppnå dette tar Green Deal sikte på å forbedre energibruken i bygninger gjennom

⁵ Hvis ikke, se kapittelet "Energi" på side 7.

bedre isolasjon, lufttetthet og varme- og kjølesystemer. I tillegg arbeides det for å forbedre inneluftkvaliteten ved å øke ventilasjonen og bruke renere og mer effektive varme- og kjølesystemer.

Smarte teknologier kan også bidra til å gjøre bygninger mer effektive og redusere energiforbruket. Smarte termostater, energisparende apparater, energiovervåkingssystemer og mange andre teknologier kan redusere karbonutslippene og gjøre husopplevelsen mer innovativ.

Samtidig oppmuntret Europakommisjonen til investeringer i fornybare energikilder som sol- og vindkraft og bruk av grønne byggematerialer som tre, bambus og resirkulerte materialer. Alle disse materialene er bedre for miljøet fordi produksjonen av dem ikke slipper ut så mange klimagasser.

EU har innført nye forordninger, standarder, frivillige programmer og initiativer for å hjelpe medlemslandene med å gjøre europeiske bygninger mer tilgjengelige for alle.

Den har utviklet en ny politikk med fokus på renovering av gamle bygninger. Hovedmålene med denne politikken er å forbedre bygningers energieffektivitet, redusere bruken av naturressurser og redusere utslippene av klimagasser. Politikken krever også at alle nye bygninger skal utformes og bygges for å være energi- og ressurseffektive.

Bedre bygninger for et bedre miljø

Å bygge og renovere på en energi- og ressurseffektiv måte kan være til fordel for oss, innbyggerne, på flere måter. Den kanskje mest åpenbare er de månedlige strømutfgiftene. Energieffektive bygninger bruker mindre strøm og vann, noe som kan føre til lavere kostnader. Dette vil også bidra til å bekjempe energifattigdom og forbedre folks levekår.

På lang sikt kan renoverte og energieffektive bygninger også bidra til å redusere karbonavtrykket. Ved å bruke mindre energi bidrar de til å redusere utslippene av klimagasser fordi de reduserer mengden energi som må produseres. Dette vil også bidra til å redusere Europas karbonutslipp, ettersom bygninger står for en betydelig andel av energibruken og utslippene.

Moderniserte bygninger kan også ha en positiv innvirkning på innemiljøet. Nye ventilasjonssystemer kan bidra til å forbedre luftkvaliteten og redusere støyforurensningen. Det kan også bidra til å redusere risikoen for mugg og andre inneklimateproblemer.

4. Mobilitet

Er det å reise en grønn hobby?

Tenk deg at du planlegger en tur med vennene dine.
Hvilket av de neste transportalternativene er det beste?

Alternativ A

- Den drives for det meste av elektrisitet
- Det er en av de sikreste transportene
- Det forbinder mange destinasjoner

Alternativ B

- Det er den raskeste transporten for lange avstander.
- Den trenger fossilt brensel for å fungere
- Det kan frakte mange passasjerer samtidig

Alternativ C

- Det er den viktigste kilden til karbonutslipp
- Den har færrest passasjerer
- Den har det høyeste dødstallet

Så, A, B eller C?

Hvis du har valgt det siste alternativet, vil du heller reise med bil eller lastebil, en praktisk, men fullstendig miljøfiendtlig transportmåte. Hvis valget ditt var alternativ B, vil du og vennene dine nyte en fin tur med fly, men det ville være et skadelig valg for naturen. Og hvis du bestemte deg for det første alternativet: gratulerer! Du har valgt det mest miljøvennlige transportmiddelet: toget.

Beslutningen om hvordan vi forflytter oss kan virke irrelevant, men den har stor innvirkning på miljøet. Dagens europeiske transport- og mobilitetssystem er ikke forenlig med naturvern. Det baserer seg for det meste på fossildrevne kjøretøy som biler, lastebiler og fly, som forårsaker store mengder CO₂ utslipp. Bare i Europa er transport faktisk kilden til rundt 25 % av klimagassutslippene (utslipp som har økt de siste årene)⁶.

Men forurensningen er ikke det eneste problemet som forårsaker av dagens transportsystem: biler, lastebiler og busser støyer, de skaper kø på veiene våre, og veitransport er et av de mindre sikre mobilitetsalternativene.

Disse problemene er spesielt velkjente i byer: byområder er utformet for biler, og mer bærekraftige mobilitetsalternativer, som å gå eller sykle, trenger fortsatt et løft for å bli et reelt alternativ. Dessuten er det ikke alltid mulig å bruke disse mer miljøvennlige transportalternativene på grunn av sikkerhet eller infrastruktur. For eksempel har ikke alle byer egne veier for sykler, slik at syklister må kjøre blant bilene. Dette kan føre til at folk unngår å bruke sykkel fordi de føler at det kan være farlig.

Derfor er transport et av de mest presserende områdene å endre: For å nå målene i EUs grønne pakt må Europa redusere CO₂ utslippene fra dette området med 90 % innen 2050.

⁶ Transport og den grønne pakten; Europakommisjonen https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/transport-and-green-deal_en

Men hvordan?

Tenke nytt om hvordan vi forflytter oss

For å endre mobilitetssystemet og vanene våre understreker EUs grønne giv nødvendigheten av bærekraftig transport: miljøvennlige transportalternativer som bruker mindre forurensende drivstoff eller som drives av andre energikilder. Den grønne pakten legger også vekt på at disse alternativene må være tilgjengelige og rimelige for at de skal bli et reelt alternativ. Hvis bare et mindretall av innbyggerne kan bruke dem, vil de ikke ha stor nok effekt.

Det første vi må ta tak i, er veitransport: biler, varebiler, lastebiler osv. De er de mest brukte transportmidlene og drives av forurensende drivstoff, og de produserer store mengder karbonutslipp. Vi må derfor endre både vaner og teknologi.

For eksempel fremhever den grønne pakten behovet for mer bærekraftige drivstoff: Hvis vi ønsker å redusere bruken av forurensende drivstoff, trenger vi først og fremst alternativer, og de må være tilgjengelige. Det finnes allerede bærekraftige drivstoff som er mer miljøvennlige (som elektrisitet, hydrogen eller biodrivstoff), men det er fortsatt vanskelig å integrere dem i hverdagen. Samtidig forventes det at prisene på de ulike transportmidlene i fremtiden vil gjenspeile hvor skadelige de er for miljøet. Det vil for eksempel bety at prisen på bensin vil øke, og at bærekraftige alternativer vil bli rimeligere og mer attraktive for brukerne.

Kommisjonen ønsker også å redusere kjøretøyenes karbonutslipp. Den vil revidere lovgivningen om utslipp fra biler og varebiler for å gjøre den strengere og ta nye skritt også i sjø- og luftsektoren. Byer er hotspots i så måte: Folk der bruker fortsatt hovedsakelig drivstoffdrevne kjøretøy, og utformingen av byene er også sentrert rundt biler.

En annen strategi for å endre det europeiske transportsystemet er å fremme kombinert transport. Kommisjonen ønsker å øke godstransporten som går via jernbane eller vannveier for å redusere veitransporten og skadene den forårsaker.

På vei mot en bærekraftig mobilitet

For å nå sine mål har Kommisjonen utarbeidet en *strategi for bærekraftig og smart mobilitet*⁷. Dette dokumentet er et veikart for hvordan dagens transportsystem kan bli bærekraftig (mindre klimagassutslipp og flere alternative transportmidler), smart (digitalisert og sammenkoblet) og mer robust (bedre forberedt på uventede situasjoner).

Strategien peker på ulike tiltak for å redusere den nåværende avhengigheten av fossilt brensel, øke bruken av mer bærekraftige transportmidler og belaste forurensere for deres miljøskadelige aktiviteter.

Ytterligere tiltak på dette området har fokusert på det europeiske transportnett, smart mobilitet og mobilitet i byer (kjent som urban *mobilitet*).

⁷ Mer om strategien: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/mobility-strategy_en

EU ønsker å modernisere det transnasjonale transportnettverket som forbinder noen av de største europeiske byene ved å forbedre de kombinerte transportforbindelsene, særlig jernbanene. Europakommisjonen har også som mål å fremme smart mobilitet for å gjøre transportsystemet mer effektivt og bærekraftig.

Kommisjonen fokuserer også på byer. Kommisjonen har utarbeidet noen retningslinjer for å hjelpe byene med å bli mer miljøvennlige ved å redusere karbonutslippene og tilby innbyggerne mer bærekraftige alternativer. Den har fastsatt felles tiltak for alle medlemsstatene for å oppnå grønnere og renere byer.

Fordeler bare for miljøet?

Alle målene og tiltakene som er forklart ovenfor, vil ha innvirkning på miljøet, men også på livene våre. Disse tiltakene vil utvikle mer miljøvennlige mobilitetsmåter, som tog. Det vil bli enklere å velge bærekraftig transport når du planlegger en reise: det vil bli bedre forbindelser, og bærekraftig transport vil bli rimeligere.

Å bevege seg rundt i byene vil også bli en grønnere aktivitet. Dette vil bidra til god helse for innbyggerne: mindre forurensning, mer mobilitet som gåing og sykling, og flere alternativer til bruk av tradisjonelle biler (renere offentlig transport, flere ladestasjoner for elbiler osv.).

Samtidig vil digitaliseringen gjøre transporten tryggere, og denne omstillingen vil skape nye arbeidsplasser og muligheter i årene som kommer. Den nye industrien vil ikke bare være knyttet til digitalisering. For eksempel har sykkelproduksjonen økt de siste årene fordi bruken av e-sykler og lastesykler øker⁸.

⁸ Europeisk mobilitetsatlas 2021. Fakta og tall om transport og mobilitet i Europa. Heinrich Böll Stiftung https://eu.boell.org/sites/default/files/2021-07/EUMobilityatlas2021_2ndedition_FINAL_WEB.pdf

5. Landbruk

Melk og klimaendringer: å drikke for miljøet

La oss starte vår ekspedisjon med et populært meieriprodukt: melk.

I seg selv, sammen med frokostblandinger eller som hovedingrediens i ost, smør og yoghurt, spiller melk en stor rolle i hverdagen til europeiske borgere. Bare i 2021 konsumerte hver innbygger i gjennomsnitt rundt 53,44 liter melk⁹. Det er imidlertid ikke bare en viktig del av matforbruket vårt, det utgjør også en betydelig andel av verdien av EUs landbruksproduksjon¹⁰. I den sammenheng er EU en av verdens største kumelkprodusenter¹¹.

Hva er sammenhengen mellom melk og klimaendringer?

Bruk noen minutter på å tenke over mulige sammenhenger mellom melk og klimaendringer.

Hvis du vil, kan du skrive dem ned og diskutere ideene dine i en gruppe.

Til tross for sin popularitet har melk en stor ulempe: måten vi produserer den på, skader klimaet og miljøet.

Kumelkproduksjonens innvirkning på:

Luft

Produksjon og transport av melk produserer store mengder CO₂.

Metan frigjøres også naturlig fra kuens fordøyelse. Problemet er at metan "er 23 ganger mer potent" enn CO₂ i forbindelse med global oppvarming.

Vann

Produksjonen av meieriprodukter bruker "store mengder vann til å dyrke mat, vanne kyr og bearbeide produkter"¹¹.

Ørkenspredning

1/3 "av verdens landområder lider av ørkenspredning, i stor grad på grunn av avskoging, overbeiting og dårlig landbrukspraksis."

⁹ <https://www.statista.com/statistics/1192244/europe-per-capita-milk-consumption/>

¹⁰ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/milk-and-dairy-products_en

¹¹ <https://www.statista.com/topics/3956/milk-market-in-europe/#dossierKeyfigures>

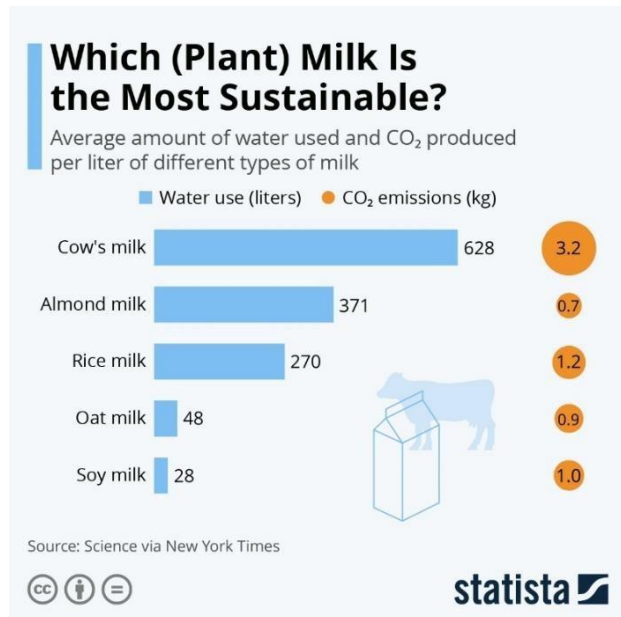
Denne dårlige nyheten betyr imidlertid ikke at du må slutte å drikke melk. De siste årene har det kommet mange plantebaserte melkealternativer i supermarkedene våre. I tabellen nedenfor kan du se hvilken innvirkning meieriprodukter og ulike plantebaserte alternativer har på klimaet og miljøet vårt:

Kumelk har den klart mest negative innvirkningen på planeten vår: Vi trenger 628 liter vann (tilsvarende 3-4 badekar) for å produsere én liter melk, og den prosessen skaper 3,2 kg CO₂.

Men tabellen viser at vi kan gjøre en forskjell og beskytte miljøet med våre matvalg. Basert på tallene som presenteres på den, er det tydelig at soyamelk er mye mindre forurensende enn kumelk. Har du noen gang prøvd?

Melkeproduksjon har vært en viktig del av landbrukssektoren i tusenvis av år. Men

sammenlignet med tidligere tider har husdyrhold og andre matsystemer (som fiskeri) tatt i bruk miljøfiendtlige metoder. De bruker for eksempel mange kjemiske plantevernmidler, hvis ingredienser skader naturen. Som et resultat av dette er matvaresystemet vårt "fortsatt en av de viktigste drivkreftene bak klimaendringer og miljøforringelse"¹²: det står for nesten 1/3 av de globale klimagassutslippene, forbruker enorme mengder naturressurser og er en av hovedårsakene til tapet av biologisk mangfold.¹³

Kilde: <https://www.statista.com/chart/22659/cows-milk-plant-milk-sustainability/>

MEN: Det er ikke bare opp til oss, enkeltpersoner, å gjøre en endring og redde planeten vår!

Vi trenger også en endring på politisk og statlig nivå. Det er her den europeiske grønne pakten kommer inn i bildet.

¹² <https://www.switchtogreen.eu/the-eu-green-deal-promoting-a-green-notable-circular-economy/>

¹³ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

Den europeiske grønne pakten: løsninger, løsninger, løsninger

Som du har fått vite tidligere, skader konvensjonelt landbruk klimaet og miljøet vårt. Derfor kan vi ikke oppnå klimanøytralitet innen 2050 uten å endre hvordan vi produserer og forbruker mat. Derfor er omleggingen av det europeiske matsystemet til et mer bærekraftig system et hovedtema i den europeiske grønne pakten.

For å sikre overgangen til et bærekraftig og motstandsdyktig matsystem er "Fra jord til bord"-strategien et av de viktigste initiativene i den grønne pakten. Hovedmålet er "å gjøre matsystemet rettferdig, sunt og miljøvennlig"¹⁴.

Europakommisjonen har vurdert ulike tiltak for å nå disse målene, for eksempel å redusere bruken av kjemiske og farlige plantevernmidler i landbruket med 50 % innen 2030, fremme utviklingen av økologisk landbruk eller innføre obligatorisk matmerking som dekker ernæringsmessige, klimamessige, miljømessige og sosiale aspekter ved matvarer, slik at innbyggerne kan ta bedre og informerte matvalg.

Bærekraftige vaner fra åkeren til kjøleskapet ditt

Jord til bord-strategien har til hensikt å endre hvordan vi produserer, distribuerer og konsumerer maten vår ved å skape nye muligheter for forbrukere, bønder og næringsmiddelindustrien. Forestill deg at landet du bor i, begynner å gjennomføre Fra jord til bord-strategien.

Hvordan vil det endre livene våre?

Ville dagligvarehandelen se ut som i dag? Ville supermarkedene se annerledes ut? Ville det endre hva du ville kjøpt? Hva kan endre seg i det naturlige miljøet?

Hva er landbruk?

Hva ville gjøre det bærekraftig?

Hva betyr "bærekraftig matsystem"?

I henhold til Fra jord til bord-strategien bør et bærekraftig matsystem:

- ha en nøytral eller positiv miljøpåvirkning (f.eks. ved å bruke færre kjemiske plantevernmidler)
- reversere tapet av biologisk mangfold (f.eks. ved å redusere bruken av tunge kjemikalier, sette opp hekkedasser for fugler, øke plante- og avlingsmangfoldet, agroforestry ...).
- sørge for at alle har tilgang til nok, trygg, næringsrik og bærekraftig mat
- bevare overkommelige priser på mat og samtidig generere mer rettferdig økonomisk avkastning, fremme konkurransevnen til EUs forsyningssektor og fremme rettferdig handel.

¹⁴ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

6. Økosystemer og biologisk mangfold

Behandler du den urbane jungelen din bedre enn skogen rundt hjørnet?

Planter er dekorative, de renses luften og hjelper oss med å slappe av. På grunn av deres mange fordeler for menneskers velvære har det blitt en trend å fylle hjemmene våre med planter. Planter er levende mirakler som omdanner vann, lys og luft til lagret energi. Planter er en superkraft i kampen mot klimaendringene, ettersom de (så langt) er de eneste som er i stand til å kompensere for vår dårlige oppførsel og binde klimaskadelige gasser.

Derfor har EUs grønne giv to strategier i denne forbindelse: å beskytte og fremme naturen og dens positive effekter og å redusere skadelig menneskelig atferd overfor naturen.

Ikke glem planter og dyr!

Har du en favoritt (eller bare overlevende) plante hjemme?

Ta deg tid til å tenke deg om:

- Hva trenger planten din for å leve?
- Hvordan kan du drepe den umiddelbart?

Hvilke behov identifiserte du? Ideelle lysforhold, vannforsyning, temperatur, gjødsel, egnet jord, nok plass og kanskje symbiotiske partnere.

Og hva var dødsfellen? Tørke, flom, ekstreme forhold (lys, temperatur), gift, parasitter, overtrimming.

Denne ideen er veldig enkel, men hvis du overfører svaret ditt til en større skala, vil du ende opp der EUs grønne giv nærmer seg. For øyeblikket er forholdene for naturen ikke ideelle. Vanligvis levde planter på steder der de naturlige forholdene var passende: lys, temperatur, vann, klima, jord og symbiotiske venner (du kjenner historien om bier og blomster ...). Ikke bare egnet: det var balansert. Men nå endrer disse forholdene seg raskt med klimaendringene, og naturen klarer ikke å tilpasse seg i samme hastighet: balansen er brutt. I tillegg har menneskelig aktivitet skadelige virkninger, som forsegling av jord, forurensning av luft, jord og vann og omfattende utvinning av ressurser.

Hvordan EUs grønne giv tar sikte på å handle

For å beskytte naturen	For å redusere skadene våre
<ul style="list-style-type: none">• Strategi for biologisk mangfold 2030• Skogstrategi• Handlingsplan for miljø	<ul style="list-style-type: none">• Handlingsplan for sirkulær økonomi• Fra jord til bord-strategien• Reduksjon av avfall og gjenbruk• Nullutslippsplan• Bærekraftstrategi for kjemikalier

Stopp skadene og støtt villmarka

For å takle klimaendringene og bli et klimanøytralt kontinent kombinerer EUs tilnærming to måter å sikre naturvern på: redusere skade og støtte den eksisterende floraen og faunaen.

Å redusere skadene på naturen gjenspeiles i ulike strategier for å redusere naturforurensning fra kjemikalier, avfall eller utlipp. Det innebærer også å håndtere naturressursene bedre, noe som inngår i strategien "Fra jord til bord" eller strategien for sirkulær økonomi¹⁵.

Beskyttelse av den eksisterende biosfæren og restaurering av skoger, myrer og nyttig natur er også avgjørende for å nå målet om et klimanøytralt kontinent innen 2050. Derfor er beskyttelse av naturen en sentral del av EUs grønne giv. For å oppnå dette har EU to hovedinnsatsområder: beskyttelse av biologisk mangfold og styrking av den sirkulære økonomien.

STRATEGI FOR BIOLOGISK MANGFOLD FOR 2030

I økosystemet er det balansert mangfold som teller. Dette systemet trenger mange aktører som samarbeider. Røtter som holder på jorda og lagrer vann. Blader som fordamper vann og dermed muliggjør nytt regn. Insekter som bearbeider dødt materiale og dermed muliggjør næringsstoffer for nytt liv. Alt dette må skje på en balansert måte slik at hele systemet fungerer for alle planter og dyr (inkludert oss).

Menneskelig sivilisasjon trenger biologisk mangfold. Naturen gir oss mat, energi og råvarer hver dag. Insekter pollinerer mer enn 75 % av verdens avlinger (frukt, grønnsaker, kaffe, kakao ...). Intakte

¹⁵ Mer informasjon om "Fra jord til bord"-strategien i kapitlet "Landbruk" på side 16.

Økosystemer gir oss ren luft, rent drikkevann og sunn jord, de forsyner oss med medisiner og regulerer klimaet.

Vårt levesett - særlig siden begynnelsen av industrialiseringen - har hatt en enorm innvirkning på miljøet. Den har forstyrret den tidligere balansen på en så rask måte at naturen ikke klarer å tilpasse seg: økosystemene har blitt skadet, og noen dyr og planter er i ferd med å forsvinne.

Derfor tar strategien for biologisk mangfold som Europakommisjonen har utviklet, for det første sikte på å beskytte det eksisterende biologiske mangfoldet. For det andre ønsker den å gjøre det mulig å gjenopprette det innen 2030 til fordel for mennesker, klimaet og planeten.

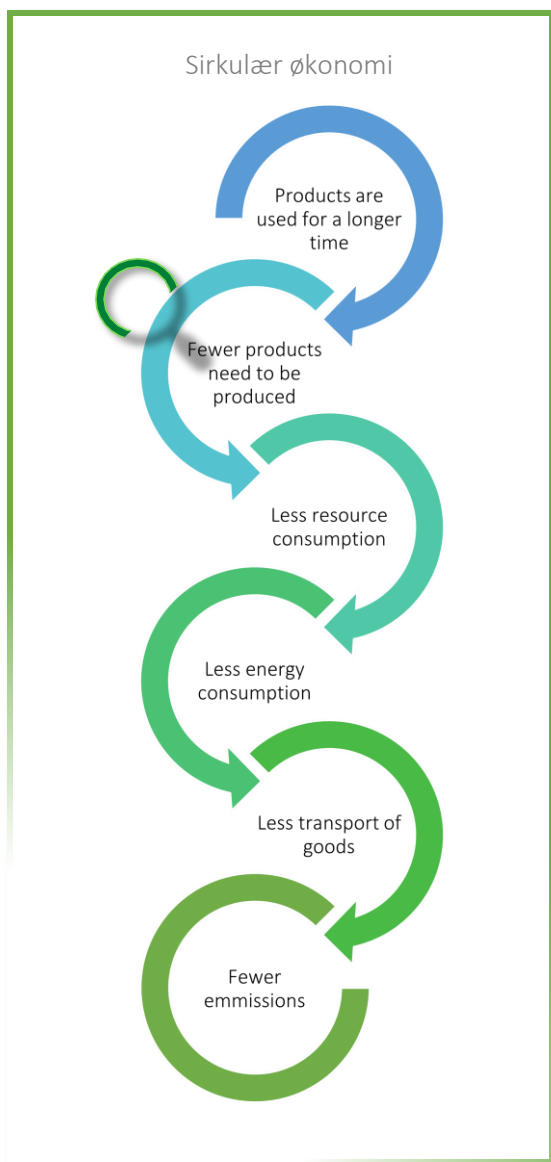
SIRKULÆR ØKONOMI - HANDLER OM MER ENN PLASTSUGERØR

All økonomisk aktivitet er basert på ressurser, fra tjenester til produksjon. Det er lett å forstå at vi trenger ressurser for å produsere en smarttelefon. Men arbeidsstyrken er også avhengig av mat, bolig og elektrisitet. Alt forbruket vårt krever ressurser. Dessverre tenker vi sjelden på bruken av dem etter at vi har tjent på dem. Resultatet er at mange ting rett og slett havner i søpla og ikke lenger kan brukes.

Samtidig har ikke jorden uendelig tilgang på nye råvarer, så vi må satse på gjenbrukbare løsninger, økt resirkulering osv. for å

Bevisst bruk av ressurser er viktig for miljøvern og reduksjon av klimaskadelige utslipp.

tiltak på EU-nivå gir reell merverdi.

utnytte de tilgjengelige ressursene best mulig. Disse prinsippene er en del av den sirkulære økonomien. Den sirkulære økonomien omfatter også andre former for forbruk som deling, leasing, gjenbruk, reparasjon og oppussing.

Beskytte biologisk mangfold og forbruke sirkulært

For å sikre at det europeiske biologiske mangfoldet får den oppmerksomheten det fortjener, har EU vedtatt en ny lov om naturgjenoppretting. Den fastsetter et overordnet gjenopprettingsmål for langsiktig gjenoppretting av naturen i EUs land- og havområder, samt bindende gjenopprettingsmål for spesifikke habitater og arter. Den nye finansieringen gis for å fremme forskning, sikre bedre gjennomføring og spore fremgang, forbedre kunnskap, finansiering og investeringer, og ta hensyn til naturen i offentlige og forretningsmessige beslutninger.

EU har nå også en ny handlingsplan for å gjøre økonomien vår mer sirkulær. Den kunngjør initiativer langs hele livssyklusen til produkter og retter seg mot hvordan produkter utformes, fremmer sirkulærøkonomiske prosesser, oppmuntrer til bærekraftig forbruk og tar sikte på å sikre at avfall forebygges og at ressursene som brukes, beholdes i EU-økonomien så lenge som mulig. Den innfører lovgivningsmessige og ikke-lovgivningsmessige tiltak rettet mot områder der

Measures that will be introduced under the new action plan aim to:

- gjøre bærekraftige produkter til normen i EU
- styrke forbrukernes stilling
- fokusere på de sektorene som bruker mest ressurser og der potensialet for sirkularitet er stort, som elektronikk og IKT, batterier og kjøretøy, emballasje, plast, tekstiler, bygg og anlegg, mat, vann og næringsstoffer.
- sikre mindre avfall
- få sirkularitet til å fungere for mennesker, regioner og byer
- lede det globale arbeidet med sirkulær økonomi

Konkrete tiltak for å beskytte biologisk mangfold kan spores ved hjelp av nettverktøyet Actions Tracker.

Tiltakssporing

Dashbord for mål

I tillegg viser et dashbord målene på EU-nivå og i medlemsstatene.

Ønsker vi mer biologisk mangfold og en sirkulær økonomi?

SELVFØLGELIG! Hvis du ikke er sikker på dette svaret ennå, har du noen eksempler her.

Strategien for biologisk mangfold viser godt at mange tiltak er viktige, men ikke umiddelbart synlige på kort sikt. Avhengig av hvor du bor, vil du merke mer eller mindre til fremgangen takket være disse tiltakene. Dessuten vil det ta tid før vi merker noen effekt. Når du sykler eller kjører bil, vil du oppleve flere insektkollisjoner igjen. Hvis du går gjennom skogen i flere tiår, bør du finne flere forskjellige trær igjen. Siden industrialiseringen har ekstremt mange dyre- og plantearter blitt utryddet. Og hvis vi tar det på alvor, vil færre dyre- og plantearter bli utryddet og kan til og med komme seg. Og denne vitsen vil fortsatt være gyldig:

Hvordan kjenner du igjen en lykkelig syklist?
På insektene mellom tennene

En mer sirkulær økonomi vil også være til fordel for oss. Den vil føre til en bærekraftig og rettferdig måte å gjøre forretninger og bruke ressurser på. Denne overgangen til en ny økonomisk modell kan være vanskelig i de første fasene: prisene på varer vil stige, og den individuelle velstanden til mange mennesker vil krympe. Men ikke glem at dette vil skje uansett på grunn av klimaendringene! Det vil bli mer matmangel de neste 50 årene, en periode mange av oss fortsatt vil oppleve. Den gode nyheten? Hvis vi begynner å endre forbruksvanene våre nå, kan vi bremse virkningene av klimaendringene og beskytte fellesskapet.

Bærekraftig og sosialt rettferdig forbruk er imidlertid vanskelig i dagens kontekst. Vi har ulike idealer om å forbruke mer bevisst: veganske og dyrevennlige varer, plastfrie elementer, regionale produkter, økologisk produserte matvarer, energieffektive teknologier ... Og listen fortsetter. Mange ulike krav som forbruket kan rettes mot, og som noen ganger fører til motstridende beslutninger.

Har du noen gang hørt
begrepet "grønnvasking"?

Søk om det eller sjekk ordlisten
vår hvis du ikke vet hva det er!

Dessuten er det svært vanskelig å få tak i pålitelig og korrekt informasjon om produksjonsprosessen og materialene i produktene. Dette skyldes også at selskapene er klar over at økologiske og sosiale aspekter i dag blir stadig viktigere for forbrukernes beslutninger. Derfor liker selskaper å presentere seg selv som mer bærekraftige og sosiale enn de kanskje er.

Med en godt implementert sirkulær økonomi vil selskaper bli holdt mer ansvarlige for de langsiktige miljøkonsekvensene av sin økonomiske virksomhet. Dette kan også gjenspeiles i prisen, slik at produkter som har liten negativ innvirkning på miljøet, blir billigere enn produkter som faktisk forårsaker stor skade. Dette vil også gjøre disse produktene mer attraktive og gjøre det lettere for forbrukerne å ta miljøvennlige valg.

På lang sikt vil naturen tjene på det, ettersom produksjonsmetodene vil føre til mindre miljøforurensning. Dette vil gjøre landskapet, luften og havene renere. I tillegg ville det produseres mindre avfall, og vi ville holde gjenstander i omløp lenger.

Hvis ideen om en sirkulær økonomi blir godt implementert, vil vi som forbrukere dra nytte av det: det vil gjøre det lettere for oss å ta miljømessig og sosialt ansvarlige valg. Vi kan allerede begynne å følge denne sirkulære logikken når vi forbruker, ved å prøve å gi varer et lengre liv ved å gjenbruke dem, resirkulere, velge mer holdbare og miljøvennlige materialer i stedet for plast osv.

7. Forurensning

Hvorfor bruke en biologisk nedbrytbar pose?

La oss stille deg et spørsmål: Beskytter du miljøet med dine daglige beslutninger? Er hjemmet ditt for eksempel fylt med papir og biologisk nedbrytbare poser? Eller gjenbraker du posene dine?

I så fall, gratulerer! Dette viser at du tar bevisste valg og tar hensyn til miljøet. Men er du egentlig klar over hvorfor det er viktig å velge produkter som ikke skader miljøet?

Vet du hvorfor du må endre vanene dine når du velger produkter?

Hvordan kan vi beskytte miljøet i hverdagen?

Du kan skrive ned noen ideer og diskutere dem i en gruppe.

Hvis du trenger litt inspirasjon, kan du ta en titt på forrige kapittel: Økosystem og biologisk mangfold

La oss ta den biologisk nedbrytbare posen som utgangspunkt. "Biologisk nedbrytbar" refererer til tingenes evne til å brytes ned ved hjelp av mikroorganismer som bakterier, samtidig som de assimileres i det naturlige miljøet. Det er ingen økologisk skade under prosessen. Dette er flott, ikke sant? Med

biologisk nedbrytbare produkter unngår vi avfall, og de kan gjenbrukes til nye formål, for eksempel til å lage kompost.

Verden står overfor en global plastkrise.

Fra Marianergraven til Mount Everest finnes det praktisk talt ikke noe sted på jorden som er uberørt av plastforurensning.

Før vi fikk disse mer miljøvennlige alternativene, har plast imidlertid lenge vært hovedmaterialet i mange dagligdagse produkter. Men nesten halvparten av alle plastprodukter kastes etter én gangs bruk, og det tar **opptil 1000 år** før de brytes ned. Store gjenstander, som plastposer og sugerør, kan kvele og sulte livet i havet, mens mindre fragmenter (kalt mikroplast) kan forårsake lever-, reproduksjons- og gastrointestinale skader hos dyr.

Men plast er ikke det eneste forurensende stoffet som skader planeten vår: Du har selvfølgelig hørt om ozonhullet forårsaket av luftforurensning og om giftige lekkasjer i elver, innsjøer og hav. Alt dette skader ikke bare naturen. Det er også farlig for oss:

Forurenset luft forårsaker luftveissykdommer, vi får mer skadelig solstråling på grunn av det svekkede ozonlaget, og vi kan ikke overleve med forurenset vann.

Og hva med jordforurensning? Når vi snakker om forurensning, har vi vanligvis en tendens til å se opp mot himmelen, men mye forurensning foregår rett under føttene våre i jorda som husdyrene våre lever av og som vi dyrker frukt og grønnsaker på. Det finnes en lang liste over sykdommer forårsaket av jordforurensning for husdyr, dyreliv og mennesker. For ikke å snakke om den ugjenkallelige utryddelsen av ville arter og nedgangen i dyrehabitater som våtmarker.

Av alle disse grunnene er forebygging og reversering av luft-, vann- og jordforurensning et av hovedpunktene i den europeiske grønne pakten.

Ingen flere giftige materialer

Den grønne pakten tar sikte på å skape et giftfritt miljø ved å vedta en plan for nullforurensning av luft, vann og jord. Dette skal blant annet gjøres ved å sikre rent grunn- og overflatevann, gjenopprette mangfoldet i elver og innsjøer og forebygge flomskader. Den vil også iverksette en ny strategi som skal redusere forurensning, skadelige kjemikalier og mikroplast.

Den grønne avtalen tar også sikte på å styrke overvåkingen av ren luft, særlig fra større industrier. Dette skal gjøres ved å heve standardene for luftkvalitet og tilpasse dem til standardene til Verdens helseorganisasjon (WHO).

EUs plan for å få slutt på forurensningen

For å sikre ren og sunn luft, jord og vann for alle europeiske borgere har EU utviklet handlingsplanen for *nullforurensning*. Den er laget for å sikre et bedre og sunnere miljø, særlig for barn, eldre og personer med helseproblemer. Den tar også sikte på å øke det biologiske mangfoldet og redusere karbonutslippene, samtidig som den respekterer planeten og dens grenser.

Her er noen av hovedmålene i handlingsplanen for nullforurensning for 2030:

- Forbedre luftkvaliteten for å redusere antall for tidlige dødsfall forårsaket av luftforurensning.
- Forbedre vannkvaliteten ved å redusere avfall, plastforsøpling i havet og mikroplast.
- Forbedre jordkvaliteten ved å redusere næringstap og kjemiske plantevernmidler.
- Redusere avfallsproduksjonen og det kommunale restavfallet med 50 %.

Hvordan vil dette påvirke oss?

Redusert forurensning vil påvirke vår livsstil på mange måter, både på godt og vondt. Her er noen av de mest slående eksemplene:

Mindre energiforbruk med biologisk nedbrytbar plast: Det trengs mindre energi til produksjon av biologisk nedbrytbar plast sammenlignet med vanlig plast. For eksempel krever produksjon av maisbasert polymer 65 % mindre energi sammenlignet med en tilsvarende polymer laget av petroleum. Produksjon av bioplast krever heller ikke prosessen med å finne, få tilgang til og transportere hydrokarboner.

Karbonprising: Å tilpasse beskatningen til klimamålene vil oppmuntre forbrukernes og næringslivets atferd. Dette betyr at den enkeltes liv vil bli påvirket av høyere priser på noen varer som har et høyt karbonutslippsfotavtrykk.

Reduksjon av avfallsmengden som produseres med biologisk nedbrytbar plast: Biologisk nedbrytbar plast brytes ned i løpet av noen få måneder, avhengig av materialet som brukes til å lage bioplasten og avhendingsmetoden. Andre typer tradisjonell plast utgjør 13 prosent av avfallsstrømmen, som er 32 millioner tonn søppel årlig, og bare 9 prosent av denne typen plast kan gjenvinnes.

8. Forskning og innovasjon

Sett fantasien i sving!

Det er et stort gap mellom vår nåværende livsstil og en livsstil som ikke skader planeten. Det er imidlertid to ting vi kan gjøre for å redusere dette gapet: forstå hvordan vanene våre skader miljøet, og finne måter å endre dem på. Det er nettopp dette forskning og innovasjon søker.

De er en av pilarene i den europeiske grønne giv. Innovasjon og forskning fokuserer på alt det akademiske og forretningsmessige potensialet i utviklingen av bedre og nye løsninger på dagens sosiale, økonomiske og miljømessige utfordringer. Hvis vår nåværende teknologi skader miljøet, må vi utvikle den på en mer bærekraftig måte eller finne opp en ny, ikke sant?

Solenergibanker er et utmerket eksempel på hvordan innovasjon og forskning kan bidra til å nå målene i den grønne pakten. Solenergibanker er bærbare enheter som lar brukerne lagre solenergi for å bruke den senere. De kan være små som de vanlige strømbankene vi tar med oss for å lade smarttelefonene våre, og store nok til å produsere og lagre energi for et helt hus. De kombinerer to eksisterende teknologier (solcellepaneler og batterier) for å tilby en bærekraftig løsning på våre energibehov. Nå virker det kanskje åpenbart at disse to tingene utgjør et godt team, men det ligger mye forskning og innovasjon bak!

Hvis du ikke tror oss, kan du spørre foreldrene eller besteforeldrene dine om de hadde en lignende teknologi da de var på din alder.

Kan du tenke deg andre innovasjoner som hjelper oss å ikke skade miljøet?

Gamle problemer, nye løsninger

Betydningen av å finansiere forskning og innovasjon kan være avgjørende for utviklingen av nye løsninger for å møte de miljømessige og sosiale utfordringene vi nå står overfor. Den nye måten å fremme disse prosessene på i Europakommisjonen er de oppdragsorienterte politiske ordningene¹⁶. En måte å styre offentlige investeringer til å arbeide med nye løsninger.

EUs viktigste instrument for å investere i forskning og innovasjon er Horisont Europa-programmet, og det har begynt å bruke den nye oppdragstilnærmingen. De tar sikte på å fange borgernes fantasi og skape tillit til de endringene som ligger foran oss. Oppdragene er dristige, konkret målbare og har en tidshorisont.

Det er fire grønne oppdrag, der Europakommisjonen har stilt 1 milliard euro til rådighet under den grønne pakten for å bidra til vår respons på klimakrisen og bidra til å beskytte Europas unike økosystemer og biologiske mangfold. Det vil bidra til å

¹⁶ Europakommisjonens uavhengige ekspertrapport, Mazzucato Mariana (2019) Governing missions in the European Union https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/governing-missions-governing-missions-european-union_en (Styringsoppdrag i EU).

De grønne oppdragene:

- Tilpasning til klimaendringer: støtte minst 150 europeiske regioner og lokalsamfunn til å bli klimarobuste innen 2030.
- Gjenopprette våre hav og farvann innen 2030.
- 100 klimanøytrale og smarte byer innen 2030
- En jordsmonnavtale for Europa: 100 levende laboratorier og fyrtårn skal lede an i overgangen til et sunt jordsmonn innen 2030.

gjennomføre store endringer på områder som tilpasning til klimaendringer, hav, byer og jord.

Digital innovasjon vil også stå sentralt i denne revolusjonen. Kommisjonen vil oppmuntre til innsats for fullt ut å realisere fordelene ved den digitale revolusjonen for å bidra til den økologiske omstillingen. Data som er både tilgjengelige og interoperable, er grunnlaget for datadrevet innovasjon. Disse dataene vil øke vår forståelse av og evne til å håndtere miljøproblemer takket være koblingen til den digitale infrastrukturen, inkludert superdatamaskiner, nettskyen, ultraraskt nettverk og verktøy for kunstig intelligens.

Alle disse oppdragene vil samle et bredt spekter av aktører, inkludert regioner, alle typer organisasjoner og borgere. Ulike organer og europeiske institusjoner vil spille nøkkelroller i dette kartet: Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT) vil bidra til å aktivere kunnskaps- og innovasjonsmiljøer, høyere

utdanningsinstitusjoner, forskningsorganisasjoner og bedrifter på ulike områder. Det europeiske innovasjonsrådet vil sette av midler, egenkapitalinvesteringer og akselerasjonstjenester til oppstartsbedrifter med stort potensial og selskaper som vil vokse raskt for å få en global innvirkning. Partnerskap med industrien og medlemsstatene vil støtte forskning og innovasjon innen transport, inkludert batterier, rent hydrogen, produksjon av lavkarbonstål, sirkulære biobaserte sektorer og det bygde miljøet.

Utforske nye horisonter

Forskning og innovasjon spiller en viktig rolle i den europeiske grønne giv, og den er fokusert på EUs forsknings- og innovasjonsprogram (2021-2027) kalt "Horisont Europa". Horisont Europa er et kraftfullt instrument som skal drive frem de nødvendige systemendringene for å oppnå klimanøytralitet og sikre en inkluderende økologisk og økonomisk omstilling. Horisont Europa er EUs viktigste finansieringsprogram for forskning og innovasjon med et budsjett på 95,5 milliarder euro.

Disse forslagene tar sikte på å gjøre alle sektorer i EUs økonomi i stand til å møte denne utfordringen. De setter EU på en kurs for å nå klimamålene innen 2030 på en rettferdig, kostnadseffektiv og konkurransedyktig måte. Derfor er *forskning og innovasjon avgjørende* for å realisere det enorme potensialet som ligger i teknologisk og organisatorisk omstilling.

EU samarbeider tett med industrien og landene for å støtte partnerskap på kritiske områder som transport - inkludert batterier - rent hydrogen, lavkarbonstål, sirkulære biobaserte sektorer, det bygde miljøet og biologisk mangfold.

EUs viktigste finansieringsprogram for forskning og innovasjon står overfor de største samfunnsutfordringene i vår tid:

- Tar tak i klimaendringene
- Bidrar til å nå FNs mål for bærekraftig utvikling (SDG)
- Styrker EUs konkurransevne og vekst
- Legger til rette for samarbeid og styrker virkningen av forskning og innovasjon når det gjelder å utvikle, støtte og gjennomføre EUs politikk og samtidig takle globale utfordringer.
- Støtter utvikling og bedre spredning av fremragende kunnskap og teknologi.
- Skaper arbeidsplasser, engasjerer EUs talentmasse fullt ut, øker den økonomiske veksten, fremmer industriens konkurransevne og optimaliserer investeringseffekten i et styrket

Å tenke på fremtidens EU

Den europeiske grønne pakten er et viktig initiativ som vil ha stor innvirkning på enkeltmenneskers liv. Målet er å gjøre EU til et klimanøytralt kontinent innen 2050. Dette vil kreve grunnleggende endringer i hvordan vi produserer og forbruker energi, hvordan vi forflytter oss og hvordan vi forvalter naturressursene våre.

Overgangen til en klimanøytral økonomi vil gi innbyggerne mange fordeler, blant annet renere luft og vann, flere grønne områder, flere arbeidsplasser i rene næringer og større sikkerhet mot virkningene av klimaendringene. Det vil også bidra til å redusere Europas avhengighet av importert fossilt brensel og gjøre oss mindre sårbare for energisjokk og prissvingninger.

For å få dette til, inneholder den grønne pakten en ambisiøs tiltakspakke som omfatter følgende:

- Investering i fornybare energikilder som sol- og vindkraft;
- Økt energieffektivitet i boliger, bygninger og transport; fly og høyhastighetstog på bakken).
- Fremme bærekraftig landbrukspraksis, (vertikalt landbruk)
- Støtte til forskning og utvikling av nye grønne teknologier (karbonfangst og -lagring).
- Skape millioner av nye arbeidsplasser i ren industri over hele Europa (produksjon av solcellepaneler).

Dette er bare noen eksempler.

9. Rettferdig overgang

Kan alle bli grønne?

De fleste av oss bruker tannkrem i hverdagen, det er noe vi gjør så ofte at vi ikke tenker så mye over det og hvilken innvirkning det har på miljøet. Det kommer kanskje som en overraskelse, men noen ingredienser i tannkrem er skadelige for miljøet, som Brilliant Blue FCF. Det er et fargestoff som er skadelig for livet i havet. Det er et farlig stoff som blir værende i vannet. En liten mengde tannkrem er kanskje ikke skadelig, men når et stort antall mennesker bruker det (og det gjør de), kan det ha katastrofale følger for livet i havet.

Det er ikke bare ingrediensene (som mikroplast) i tannkrem som er skadelige for miljøet, men også emballasjen. De fleste tannkremtuber er laget av plast og er vanskelige å resirkulere. Plast er et oljeprodukt, og prosessen med å lage og resirkulere det slipper ut store mengder CO₂ i atmosfæren. Produksjon og bruk av tannkrem er altså svært skadelig for miljøet. Nå som du vet dette, vil du kanskje bruke mer miljøvennlig tannkrem som ikke inneholder mikroplast eller ikke er pakket i plast.

Har du lagt merke til at "grønne" produkter for det meste er dyrere enn de vanlige merkene?

Hvilken effekt kan dette ha på innbyggerne?

Dette gjør at valget av miljøvennlige alternativer altfor ofte avhenger av innbyggernes økonomiske situasjon. Dette er noe den europeiske grønne pakten ønsker å få slutt på: Overgangen til et grønnere EU må være rettferdig og kan ikke etterlate noen på etterskudd.

En overgang for alle

Rettferdighet og solidaritet er sentrale prinsipper i den europeiske grønne giv. For å utnytte det sysselsettingsmessige og sosiale potensialet i det grønne skiftet og sikre at ingen blir hengende etter, er det viktig å mobilisere alle tilgjengelige verktøy og all tilgjengelig finansiering, samarbeide med interessenter og lokalsamfunn gjennom hele omstillingen og få på plass riktig politikk.

EU som helhet, inkludert mikrobedrifter og små og mellomstore bedrifter, vil tjene på dette. De personene og familiene som påvirkes mest av det grønne skiftet, bør tas spesielt i betraktning i alle tiltakspakker som foreslås av medlemsstatene, herunder:

- > people living in or at risk of poverty and/or energy poverty
- > people facing barriers to mobility
- > people experiencing an overburden of housing costs
- > people furthest away from the labour market, for instance due to their skills
- > people who will transition into new jobs and need to adapt their skill-set through training

Europakommisjonen, desember 2021

I tillegg til å beskytte miljøet, tar det grønne skiftet sikte på å:

- Resultere i ytterligere 1 million arbeidsplasser innen 2030 og over 2 millioner innen 2050 hvis de riktige tiltakene iverksettes.
- Sikre tilgang til grunnleggende tjenester som energi, mobilitet og bolig til en overkommelig pris.
- Aktivt støtte sysselsetting av høy kvalitet
- Gi alle tilgang til utdanning og opplæring
- Sikre rettferdige skatte- og trygdeordninger og tilstrekkelige sosiale sikkerhetsnett.

Tips for å ikke etterlate noen

EUs grønne giv har som mål å forvandle forurensende og ikke-bærekraftige praksiser, som produksjon av tannkrem, til verdiskapende praksiser som ikke skader miljøet eller økosystemene. Uten at det går på bekostning av noens liv.

EU har vedtatt en *anbefaling* som gir spesifikk veiledning for å hjelpe medlemsstatene med å utvikle og gjennomføre tiltakspakker som sikrer en rettferdig overgang til klimanøytralitet.

Noen mennesker og husholdninger er for eksempel svært avhengige av fossilt brensel, og kan bli uforholdsmessig hardt rammet av det grønne skiftet. Rekommandasjonen oppfordrer medlemsstatene til å utnytte offentlig og privat finansiering på best mulig måte i nært samarbeid med partene i arbeidslivet.

Samtidig understreker de europeiske institusjonene at EU og medlemsstatene må fortsette å forbedre sin evne til å forutse endringer og gi målrettet bistand til regioner, næringer, arbeidstakere og husholdninger som står overfor fremtidige utfordringer.

For ytterligere å legge til rette for en rettferdig omstilling og hjelpe borgere og bedrifter med å dra nytte av mulighetene som følger med den grønne avtalen, har EU lansert Just Transition Fund og Just Transition Platform.

FONDET FOR RETTFERDIG OMSTILLING

Dette fondet vil bli brukt i utviklingen av spesifikke territorier som kan ha større utfordringer med å tilpasse seg den økologiske omstillingen. En dialog vil bli gjennomført gjennom Kommissjonen for å planlegge og fastsette utfordringene i hvert territorium, samt utviklingsbehovene og målene som skal oppfylles innen 2030. Territoriene som vil dra nytte av fondet, er identifisert i planene for rettferdig omstilling.

PLATTFORM FOR RETTFERDIG OMSTILLING

Medlemsstatene og regionene står ikke alene i denne prosessen. EU har en plattform for rettferdig omstilling for å støtte interessenter i gjennomføringen av alle endringene og reformene.

Plattformen for rettferdig omstilling støtter rettferdig omstilling i EUs medlemsland og regioner. Den består av et støttepunkt og et felles kontaktpunkt. Den tilbyr grundig teknisk hjelp og rådgivning og detaljer om finansiering, inkludert muligheter, relevante regelverksendringer eller sektorspesifikke tiltak. Plattformen oppmuntrer aktivt til utveksling av beste praksis mellom alle involverte parter, blant annet gjennom hyppige fysiske møter og nettmøter.

For å sikre en rettferdig overgang omfatter forslaget følgende:

- Politikk for å fremme sysselsetting av høy kvalitet og lette overgangen til en grønnere jobb- og næringslivssektor
- Politikk for å fremme lik tilgang til utdanning og opplæring av høy kvalitet for å styrke ferdigheter og kunnskaper som er relevante for det grønne skiftet.
- Tiltak for å støtte rettferdige skatte- og trygdesystemer som bidrar til klimamålene
- Politikk for å støtte tilgang til grunnleggende tjenester til en overkommelig pris
- Politikk for å samordne politiske tiltak og involvere alle interessenter: sivilsamfunnet, regionale og lokale myndigheter, bedrifter osv.

For alle og med alle

Formålet med den grønne pakten er ikke å hindre folk i å bruke viktige produkter som de har brukt hele livet. Målet her er å erstatte produksjonsmetodene eller noen ganger selve produktene for å gjøre både produksjonen og bruken av dem så bærekraftig som mulig.

Overgangen til en grønn økonomi vil endre måten vi arbeider, forflytter oss og lever på. For fullt ut å innfri løftene om sysselsetting og samfunnsutvikling trenger vi en godt utformet politikk. Ingen skal bli hengende etter i Unionens rettferdige overgang til klimanøytralitet innen 2050, særlig ikke enkeltpersoner og familier som er mest avhengige av fossilt brensel og som berøres av det grønne skiftet, og heller ikke de som allerede er vanskeligstilte.

EU anslår at det grønne skiftet kan gi to millioner nye arbeidsplasser av høy kvalitet i EU innen 2050, med riktig politikk på plass. Det vil sannsynligvis oppstå nye arbeidsmuligheter i bransjer som bygg og anlegg, miljøvennlig transport, produksjon av fornybar energi eller sirkulær økonomi (inkludert forretningsmodeller for reparasjon og gjenbruk). Det grønne skiftet kan bidra til å utjevne eksisterende sosioøkonomiske forskjeller og sosial ekskludering, forbedre helse og velvære og fremme likestilling.

Det er avgjørende å utnytte alle tilgjengelige verktøy på riktig måte og iverksette egnede tiltak på EU-, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Støtte til bærekraftig levesett, transport og forbruk gir vinn-vinn-løsninger ved å utjevne eksisterende forskjeller og samtidig fremme en grønnere økonomi og et grønnere samfunn.

10. Ordliste

Den europeiske grønne pakten

EUS GRØNNE GIV: et europeisk veikart for å møte klimaendringene og gjøre EU til et mer miljøvennlig og bærekraftig kontinent.

EUROPAKOMMISSJONEN: Den er Den europeiske unions regjering. Den foreslår nye lover, anvender de vedtatte lovene og gjennomfører EUs politikk og budsjett. Den gjennomfører også beslutningene fra Europaparlamentet og Europarådet og representerer EU på det internasjonale området. Den består av en president (for tiden Ursula von der Leyen) og 27 kommissærer, som hver har ansvar for et tema.

KLIMANØYTRAL: redusere klimagassutslippene så mye som mulig eller kompensere for eventuelle gjenværende utslipp for å oppnå en nullutslippsbalanse.

MOTSTANDSDYKTIGHET MOT KLIMAENDRINGER: Motstandsdyktighet er evnen til å overvinne vanskeligheter. Når det brukes på klimaendringer, refererer det til samfunnets, økonomiens og økosystemenes evne til å takle farlige hendelser, som tørke, hetebølger eller flom. Det omfatter evnen til å forebygge, tilpasse seg og komme seg etter slike hendelser.

Energi

REN ENERGI: ENERGI SOM produseres uten å forurense, for det meste uten å produsere CO₂. De fleste fornybare energikilder er rene (vind-, sol- eller vannenergi), men ikke alle. Biodrivstoff er fornybare kilder siden de er laget av naturlige, endeløse ressurser. De er imidlertid ikke rene fordi de må brennes for å produsere energi, og den prosessen genererer klimagasser.

AVKARBONISERING: prosessen for å redusere CO₂ utslippene fra menneskelig aktivitet. Det kan brukes på mange forskjellige sektorer, for eksempel energi, industri eller transport. På sikt er målet å få slutt på alle karbonutslipp.

ENERGIEFFEKTIVITET: Å bruke mindre energi for å utføre de samme oppgavene og dermed redusere sløsing med energi. Bedre bruk av energi bidrar til å redusere forurensning (ikke behov for å produsere så mye) og sparer penger (ikke behov for å forbruke så mye).

SIRKULÆRT ENERGISYSTEM: Et sirkulært system er et system basert på effektivitet, gjenbruk og avfallsreduksjon av varer. Anvendt på energisektoren betyr det at energien utnyttes bedre ved å bruke mindre for å utføre de samme oppgavene, unngå avfall og gjenbruke overskuddet.

ENERGIFATTIGDOM: BETYR at man ikke har råd til energi. Dette skjer når brukerne ikke kan betale strømgjeldene sine. Da tvinges de til å redusere forbruket sitt ved å la være å varme opp huset eller la være å bruke elektriske apparater. Denne situasjonen påvirker deres fysiske og mentale helse og velvære.

Bygninger

RENOVERING: en type boligforbedring som innebærer å gjøre endringer og tillegg til strukturen i et eksisterende hjem. Dette kan omfatte alt fra å legge til et nytt rom til å fullstendig tømme og bygge om det indre av huset. Innenfor rammen av den grønne pakten refererer det til innsatsen for å gjøre eksisterende bygninger mer energieffektive og miljøvennlige.

BYGGET MILJØ: er det menneskeskapt rommet der vi bor, arbeider og leker. Det er den fysiske strukturen i samfunnene våre og omfatter alle bygninger, veier og annen infrastruktur som utgjør samfunnet.

BÆREKRAFTIGE BYGNINGER: De er utformet og bygget for å være miljøvennlige og ressurseffektive gjennom hele livssyklusen. Bærekraftig bygging betyr å skape strukturer og bruke prosesser som er miljøvennlige og ressurseffektive gjennom hele bygningens livssyklus, fra prosjektering til bygging, drift, vedlikehold, renovering og riving.

Transport og mobilitet:

BÆREKRAFTIG TRANSPORT: enhver transportmåte som har lav eller ingen miljøpåvirkning, som tog, elbiler, sykling eller gåing. Samtidig refererer det også til hvordan vi bruker transport: bruk av offentlig transport, deling av biler for å unngå å reise én person per kjøretøy osv.

MULTIMODAL TRANSPORT: bruk av ulike kjøretøy eller transportmåter (f.eks. vei, jernbane eller vannveier) for å reise eller transportere gods på samme reiserute, og kombinere dem.

ALTERNATIVE DRIVSTOFF: drivstoff eller kraftkilder som, i det minste delvis, erstatter fossile kilder (som olje, gass og kull) for å levere energi til transport. Noen av disse er elektrisitet, hydrogen eller biodrivstoff produsert av plantebaserte materialer (biomasse).

SMART MOBILITET: anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og digitalisering i transportsektoren for å gjøre den tryggere, mer effektiv og mer bærekraftig. Den anvender fordelene ved dataanalyse og kunstig intelligens på mobilitet.

BYMOBILITET: HANDLER om hvordan mennesker og varer forflytter seg fra ett punkt til et annet i en by eller et byområde, uansett transportmiddel eller formål. Det knytter sammen ulike aspekter som er involvert i denne prosessen, blant annet kjøretøy, fotgjengere, veier, trafikk og sikkerhet.

Landbruk

JORDBRUK: Jordbruk handler generelt om dyrking av jord, dyrking av avlinger og oppdrett av husdyr og er dermed avgjørende for matproduksjon for mennesker (og husdyr). Videre omfatter landbruk også fremstilling av plante- og dyreprodukter for ulike bruksformål (f.eks. ull, papirprodukter og bomull).

INDUSTRIELT LANDBRUK: den typen landbruk der store mengder avlinger og husdyr produseres ved hjelp av industrialiserte teknikker. Målet med det industrialiserte landbruket er å øke avlingene, det vil si mengden mat som produseres per arealenhet. Avlinger og husdyr produsert gjennom denne typen landbruk produseres for å fø massene, og produktene selges over hele verden.

MATSYSTEM: alle mennesker, tjenester, prosesser, infrastruktur og organisasjoner som deltar i produksjon, distribusjon og forbruk av mat.

FRA JORD TIL BORD-STRATEGIEN: Europakommisjonens veikart for å gjøre det europeiske matsystemet rettferdig, sunt og miljøvennlig.

BÆREKRAFTIG LANDBRUK: PRODUKSJON AV mat og husdyr på lang sikt med minimal negativ innvirkning på miljøet. Et samfunn har som mål å produsere mest mulig mat over lengst mulig tid for å brødfø en voksende befolkning, samtidig som miljøet holdes intakt.

Biologisk mangfold og sirkulær økonomi:

SIRKULÆR ØKONOMI: er en produksjons- og forbruksmodell som innebærer deling, leasing, gjenbruk, reparasjon, oppussing og resirkulering av eksisterende materialer og produkter så lenge som mulig. På denne måten forlenges produktenes livssyklus. En sirkulær økonomi er basert på prinsippene om å designe bort avfall og forurensning, holde produkter og materialer i bruk og regenerere naturlige systemer. I motsetning til den lineære "ta-skap-avfall"-modellen er en sirkulær økonomi regenerativ av natur og tar sikte på gradvis å frikoble vekst fra forbruket av begrensede ressurser.

GRØNNVASKING: å få folk til å tro at bedriften gjør mer for å beskytte miljøet enn den egentlig gjør.

PLANETARISKE GRENSE: Det er definert 9 planetariske grenser (som kan vises i [grafikken](#)).

Forurensning

BIOLOGISK NEDBRYTBAR: "Biologisk nedbrytbar" refererer til tingenes evne til å oppløses (brytes ned) ved hjelp av mikroorganismer som bakterier eller sopp, biologisk (med eller uten oksygen) mens de assimileres i det naturlige miljøet. Det er ingen økologisk skade under prosessen. Vi kan enten snakke om biologisk nedbrytbare faste stoffer (også kalt komposterbare) eller væsker som brytes ned til vann."¹⁷

PLASTFORURENSNING: Plastforurensning er i utgangspunktet opphopning av plastavfall i miljøet som kastes ut i naturen og har en negativ effekt på miljøet og habitatet.

LUFTFORURENSNING: "Luftforurensning er forurensning av det innendørs eller utendørs miljøet med kjemiske, fysiske eller biologiske stoffer som endrer atmosfærens naturlige egenskaper.

¹⁷ <https://youmatter.world/en/definition/biodegradable-plastic/>

Forbrenningsapparater i husholdninger, motorkjøretøyer, industrianlegg og skogbranner er vanlige kilder til luftforurensning. Forurensende stoffer av stor betydning for folkehelsen omfatter svevestøv, karbonmonoksid, ozon, nitrogendioksid og svoveldioksid. Utendørs og innendørs luftforurensning forårsaker luftveissykdommer og andre sykdommer og er viktige kilder til sykkelighet og dødelighet." ¹⁸

VANNFORURENSNING: Vannforurensning er en av de mer kjente formene for forurensning, og noe alle kjenner til. Du ser det ofte når du er på stranden eller ute og seiler - de små plastbitene på havoverflaten.

"Vannforurensning er forurensning av vannkilder med stoffer som gjør vannet ubrukelig til drikkevann, matlaging, rengjøring, bading og andre aktiviteter. Forurensende stoffer omfatter kjemikalier, søppel, bakterier og parasitter. Alle former for forurensning havner til slutt i vannet. Luftforurensning legger seg på innsjøer og hav. Landforurensning kan sive ned i en underjordisk bekk, deretter til en elv og til slutt til havet. Dermed kan avfall som dumpes på en ubebygde tomt, til slutt forurense en vannforsyning." ¹⁹

JORDFORURENSNING: "(...) Denne usynlige lidelsen oppstår når konsentrasjonen av forurensende stoffer på jordoverflaten blir så høy at den skader det biologiske mangfoldet og setter helsen i fare, særlig gjennom maten. Aktiviteter som husdyravl og intensivt jordbruk bruker kjemikalier, plantevernmidler og gjødsel som forurenser jorda, på samme måte som det skjer med tungmetaller og andre naturlige og menneskeskapte kjemiske stoffer" ²⁰.

Forskning og innovasjon

INNOVASJONSPOLITIKK: en politikk som gir veiledning om hvordan man kan fremme innovasjon i en organisasjon eller et land. Den kan omfatte tiltak som å investere i forskning og utvikling, oppmuntre til entreprenørskap og skape et miljø som fremmer innovasjon.

FORSKNINGSPOLITIKK: en plan eller veiledning som en organisasjon bruker for å bestemme hvordan den skal drive forskning og hvordan midlene skal fordeles. Retningslinjene kan omfatte emner som hvilke typer forskning som skal utføres, hvem som skal være ansvarlig for å utføre den, og hvordan resultatene skal brukes.

INDUSTRISTRATEGI: en plan som myndighetene utarbeider for å forbedre økonomien i et lands industrisektor. Dette kan omfatte tiltak for å øke produktiviteten, oppmuntre til innovasjon, redusere handelshindringer og skape arbeidsplasser.

¹⁸ https://www.who.int/health-topics/air-pollution#tab=tab_1

¹⁹ <https://watereurope.eu/eu-commission-report-shows-more-needs-to-be-done-against-water-pollution-from-nitrates/>

²⁰ <https://www.iberdrola.com/sustainability/soil-pollution-causes-effects-solutions>

Den rettferdige overgangen

RETTFERDIG OVERGANG

Europakommisjonen har som mål å omstille alle aktiviteter, fra produksjon til måten vi forflytter oss på, fra å være avhengige av fossilt brensel til å bli bærekraftige. Da er det avgjørende å mobilisere alle tilgjengelige ressurser, inkludert finansiering og verktøy, samarbeide med interessenter og lokalsamfunn gjennom hele overgangen, og få på plass de riktige virkemidlene hvis vi skal kunne realisere det sysselsettingsmessige og sosiale potensialet i det grønne skiftet fullt ut og garantere at ingen blir hengende etter.

RETTFERDIG OVERGANGSMEKANISME

Et viktig instrument for å sikre at overgangen til en klimanøytral økonomi skjer rettferdig og ikke etterlater noen på etterskudd, er mekanismen for rettferdig omstilling (JTM). For å redusere de sosioøkonomiske virkningene av overgangen tilbyr den målrettet bistand for å mobilisere nesten 55 milliarder euro i årene 2021-2027 i de mest berørte regionene.

RÅDSREKOMMANDASJON OM Å SIKRE EN RETTFERDIG OVERGANG TIL KLIMANØYTRALITET

Rådet godkjente et forslag for å sikre en rettferdig overgang til klimanøytralitet. Medlemslandene oppfordres til å vedta politikk som tar hensyn til sysselsetting og sosiale aspekter ved klima-, energi- og miljøspørsmål.

Anbefalingen fremmer spesifikke tiltak for å hjelpe dem som vil bli mest berørt av den grønne omstillingen, for eksempel ved å oppmuntre til utvikling av sysselsetting av høy kvalitet og gjøre det lettere for enkeltpersoner å få trygge arbeidsforhold som ivaretar deres helse og sikkerhet under denne omstillingen. I tillegg legger den vekt på utdannings- og opplæringsinitiativer og ber medlemslandene om å innlemme de sosiale og sysselsettingsmessige komponentene i det grønne skiftet i utarbeidelsen og gjennomføringen av relevante nasjonale programmer.

Andre ideer fokuserer på å gjøre skatte- og trygdesystemene og de sosiale beskyttelsessystemene mer rettferdige, samt å sikre at de som påvirkes mest av det grønne skiftet, har tilgang til rimelige boliger og grunnleggende tjenester.

Prosjektets tittel: EUs grønne giv dukker opp i fremtidige generasjoners nyhetsstrøm

Prosjektakronym: U.Pin

Prosjektnummer: 2021-2-AT01-KA220-YOU-000047990

Referanse til prosjektresultat: Prosjektresultat 1, EUs grønne giv presentert på en attraktiv måte for unge mennesker

Resultat leder: YES Forum

Bidrag: ÖJAB, CEIPES, CSR Innovative løsninger

Korrekturlesing: ÖJAB

**Co-funded by
the European Union**

Europakommisjonens støtte til produksjonen av denne publikasjonen (tilskuddsavtale nr. 2021-2-AT01-KA220-YOU-000047990) innebærer ingen godkjenning av innholdet, som kun gjenspeiler forfatterens synspunkter, og Kommisjonen og Den europeiske union som helhet kan ikke holdes ansvarlig for bruken av informasjonen i publikasjonen.